
EXCURSION IN ELEMENTARY SCHOOL - AMBIENT LEARNING OR TOURIST TRIP

Milorad Stanić

Serbian kindergarten, elementary school, gymnasium, college and library "NikolaTesla" Elementary school in Szeged, mika.uca@gmail.com

Tijana Stefanović

Secondary school of economics Loznica, tijana.stanic@yahoo.com

Aleksandar Stefanović

Home for children and youth "Vera Blagojević" Banja Koviljača, aleksandar9392@gmail.com

Abstract: An excursion in primary school is provided for by the curriculum. There are also defined legal frameworks or legal procedures that must be followed. An excursion is not a tourist trip, regardless of whether it is carried out through intermediaries, travel agencies. For an excursion to be environmental learning, it must be well prepared. Teachers and tutors should prepare their students in addition to their own preparation. First and second grade students usually visit the surrounding area, while third to sixth grade students usually go to a larger city for one day, while seventh and eighth grade students can go for up to three days. Learning on an excursion is environmental-exploratory, where content and research are linked to the curriculum. Students must be given a synopsis with the content that will accompany certain destinations. Students or groups must prepare a report on the excursion, and teachers must submit a report to the teachers' council, the parents' council and the school board, which adopts the report. In addition to the decisions of the teachers' council, the most important link besides the students is the school's parents' council, as well as the parents themselves, because they declare by signing a written consent that their child can go on an excursion regardless of the decisions of the parents' council, and later the school board. Another problem with organizing excursions is that a public invitation must be issued, regardless of the fact that the parents finance the entire excursion and not the budget. The paper will present a theoretical approach to organizing excursions. An example of comparing classical teaching, educational software and a conducted excursion, which is part of the author's master's thesis, will be presented. The importance of excursions for learning, the so-called ambient learning, as well as the importance of students for socialization, socializing, respect for others, empathy, development of multiculturalism, respect and recognition of the importance of tradition and its preservation, as well as the importance for sustainable development will be presented. Depending on the grade, one-day, two-day, three-day and excursions abroad lasting more than three days are organized. Excursions abroad must have a permit from the Ministry of Education.

Keywords: excursion, ambient learning, socialization, empathy, multiculturalism, sustainable development

ЕКСКУРЗИЈА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ-АМБИЈЕНТАЛНО УЧЕЊЕ ИЛИ ТУРИСТИЧКО ПУТОВАЊЕ

Милорад Станић

Српско забавиште, основна школа, гимназија, колегијум и библиотека „НиколаТесла“ Основна школа у Сегедину, mika.uca@gmail.com

Тијана Стефановић

Средња економска школа Лозница, tijana.stanic@yahoo.com

Александар Стефановић

Дом за децу и омладину „Вера Благојевић“ Бања Ковиљача, aleksandar9392@gmail.com

Резиме: Екскурзија у основној школи предвиђена је наставним планом и програмом. Дефинисани су и законски оквири или законска процедура која се мора испоштовати. Екскурзија није туристичко путовање, без обзира што се изводи преко посредника, туристичких агенција. Да би екскурзија било амбијентално учење, мора се иста добро припремити. Наставници и учитељи треба да поред своје припреме, припреме и ученике. Ученици првог и другог разреда обично обилазе ближу околину док ученици од трећег до шестог разреда обично иду један дан у већи град, док ученици седмог и осмог разреда могу ићи до три дана. Учење на екскурзији је амбијентално-истраживачко где се садржаји и истраживање повезује са наставним планом и програмом. Ученицима се мора поделити синопсис са садржајима који ће пратити одређене

дестинације. Ученици или групе треба да припреме извештај са екскурзије, као и наставници морају поднети извештај наставничком већу, савету родитеља и школском одбору који усваја тај извештај. Поред одлука наставничког већа, најбитнија карика поред ученика јесте савет родитеља школе, као и сами родитељи, јер се они изјашњавају писменим потписивањем за пристанак да им дете може ићи на екскурзију без обзира на одлуку савете родитеља, касније школског одбора. Проблем код организовања екскурзија је и тај што се мора расписати јавни позив без обзира што родитељи финансирају целу екскурзију а не буџет. У раду ће се изнети теоријски приступ организовању екскурзија. Приказаће се пример упоређивања класичне наставе, образовног софтвера и изведене екскурзије који је део магистарског рада аутора. Изнеће се значај екскурзија за учење, такозвано амбијентално учење, као и значај ученика за социјализацију, дружење, поштовање другог, емпатију, развој мултикултуралности, поштовање и уочавање значаја традиције и чување исте, као и значај за одрживи развој. У зависности од разреда, организују се једнодневне, дводневне, тродневне и екскурзије у иностранству више од три дана. Екскурзије у иностранству морају имати дозволу од Министарства просвете.

Кључне речи: екскурзија, амбијентално учење, социјализација, емпатија, мултикултуралност, одрживи развој

1. УВОД

Амбијентално учење, као интегративни приступ који омогућава стицање знања кроз директну интеракцију с природним и друштвеним окружењем, постаје све значајније у савременом образовању. Екскурзије, као вид наставе ван учионице, представљају један од најзначајнијих облика амбијенталног учења. Оне омогућавају ученицима да кроз непосредно искуство развијају критичко мишљење, креативност и функционална знања.

Овај рад истражује значај и потребу за укључивањем екскурзија у школски програм, анализира постојеће моделе и представља иновативни приступ који комбинује интердисциплинарне наставне методе, дигиталне технологије и активно учешће ученика. Посебна пажња посвећена је анализи како екскурзије утичу на дугорочно памћење знања, мотивацију за учење и емоционални развој ученика.

Кроз преглед релевантне литературе, примере из праксе и предлог модела који укључује сарадњу са локалном заједницом, рад показује како амбијентално учење може постати ефикасан алат за модернизацију наставе. Истиче се потреба за подизањем свести наставника и школа о важности овог облика наставе у контексту унапређења квалитета образовања.

2. ПРИПРЕМА И ПРОЦЕДУРЕ ЗА ОРГАНИЗОВАЊЕ ЕКСКУРЗИЈЕ

Да би се ушло у процедуру организовања и припреме екскурзије неопходно је да се у годишњем плану рада за ту годину одреде релације, датум и време извођења екскурзије. По Шулицовој теорији сви актери образовно-васпитног процеса треба да буду укључени, родитељи, ученици, наставници, директори школа стручни сарадници. Након постигнутог договора о времену и релацији екскурзије, исти план се уноси у годишњи план рада за ту школску годину и то најкасније до 15. септембра за следећу школску годину. Обично се крајем септембра расписује тендер за екскурзију. У тендеру се од агенција тражи понуда за једнодневну за ученике од првог до шестог разреда и вишедневне екскурзије за ученике седмог и осмог разреда. Оглас се објављује у неком часопису који излази на целој територији Републике Србије. Секретар школе са директором формира комисију испред Савета родитеља до пет чланова, ако је школа са већим бројем одељења може бити и више од пет чланова стим да треба непаран број чланова да буде у комисији. У тендеру су дати критеријуми и секретар школе помаже у избору најповољније агенције. Савет доноси одлуку о висини дневнице по ученику за одељенског старешину. Након добијене препоруке од комисије савета, мора се извршити анкета родитеља и ако је у сваком одељењу 60% родитеља сагласно, онда се за та одељења организује екскурзија и директор школе потписује уговор са најповољнијом туристичком агенцијом.

3. ЗНАЧАЈ ЕКСКУРЗИЈЕ ЗА УЧЕЊЕ

Екскурзије могу бити моћан алат за учење када се правилно планирају и изводе. Њихов значај за учење огледа се у следећем:

- Повезивање теорије и праксе: Ученици добијају могућност да у пракси примене знања стечена у учионици. Посете музејима, природним парковима или културним локалитетима могу продубити разумевање наставних тема.
- Развој критичког мишљења: Кроз активности као што су истраживање, дискусије и решавање проблема, ученици развијају способност критичког размишљања и аналитичког приступа.

- Повећање мотивације: Боравајући у новом окружењу, ученици често показују већи интерес за учење, што доприноси бољем памћењу и разумевању градива.
- Социјализација и тимски рад: Заједничке активности омогућавају ученицима да унапреде своје социјалне вештине и науче да раде у тиму.
- Развој еколошке свести: Посете природним локацијама могу подстаћи ученике да развију свест о значају очувања животне средине и одрживог развоја.

4. АМБИЈЕНТАЛНО УЧЕЊЕ

Амбијентално учење подразумева активно укључивање ученика у процес учења у природном или реалном окружењу. Оно представља интеграцију теоријског и практичног знања кроз интердисциплинарне активности. Истраживања показују да овај вид учења:

- Повећава дугорочно памћење наставних садржаја;
- Подстиче креативност и иновације код ученика;
- Пружа ученицима могућност да развију емпатију према природном и друштвеном окружењу.

5. ЗНАЧАЈ ЕКСКУРЗИЈА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Екскурзије као едукативна метода представљају један од најефикаснијих начина повезивања теоријског знања са практичним искуством. У савременом образовању, где је нагласак на интердисциплинарном учењу, развоју критичког мишљења и целовитом развоју личности ученика, екскурзије заузимају централно место. Њихов значај се огледа у више аспеката: едукативном, мотивационом, социјалном, емоционалном и културолошком.

6. ЕДУКАТИВНИ ЗНАЧАЈ

Екскурзије омогућавају ученицима да знања стечена у учионици примене у стварном животу. Интеракција са окружењем подстиче дубље разумевање наставних садржаја, што је посебно важно у доба када традиционалне методе наставе често не пружају довољно контекста за практичну примену знања.

- Интеграција теорије и праксе: На пример, посета археолошком локалитету пружа прилику за изучавање историјских чињеница, док истовремено омогућава разумевање географских и културолошких аспеката тог подручја.
- Интердисциплинарни приступ: Током једне екскурзије могу се истраживати теме из више области, као што су биологија (биодиверзитет), географија (геоморфолошке формације) и историја (локалне знаменитости).
- Дуготрајно памћење: Студије показују да искуства стечена кроз директно посматрање и учешће остављају трајнији утисак него искључиво теоријско учење.

7. УТИЦАЈ НА МОТИВАЦИЈУ

Екскурзије значајно доприносе повећању интересовања ученика за учење.

- Занимљив приступ настави: Промена уобичајеног окружења и учешће у интерактивним активностима мотивишу ученике да активније учествују у процесу учења.
- Оснаживање љубави према учењу: Када ученици виде примену наученог у стварним ситуацијама, они развијају дубље интересовање за одређене предмете.
- Награда за труд: Екскурзије често представљају награду за успех у школи, чиме се додатно мотивишу ученици.

8. СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ

Екскурзије пружају идеалну прилику за развој социјалних вештина, као што су сарадња, тимски рад и комуникација.

Тимски рад: Ученици уче како да заједно решавају проблеме и деле одговорности, што доприноси јачању групе динамике.

Комуникација: Интеракција са наставницима, вршњацима и локалним водичима подстиче развој вербалне и невербалне комуникације.

Толеранција и емпатија: Сарадња са различитим људима у новим ситуацијама развија разумевање и прихватање различитости.

9. ЕМОЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Екскурзије имају значајну улогу у јачању емоционалне интелигенције ученика.

- Самопоуздање: Суочавање са изазовима, као што су сналажење у новом окружењу или активно учење у радионицама, доприноси развоју самопоуздања.
- Управљање емоцијама: Ученици уче како да контролишу своје емоције у различитим ситуацијама, што је кључна животна вештина.
- Ентузијазам и радост: Екскурзије често доносе осећај узбуђења и задовољства, што позитивно утиче на ученике и мотивише их за даљи рад.

10. КУЛТУРОЛОШКИ И ЕКОЛОШКИ ЗНАЧАЈ

- Упознавање културног наслеђа: Посете музејима, споменицима и културним установама помажу ученицима да развију свест о значају очувања културног наслеђа.
- Еколошка свест: Екскурзије у природи развијају осећај одговорности за заштиту животне средине и подстичу ученике да размишљају о одрживости.

11. ЕКСКУРЗИЈЕ У САВРЕМЕНОМ КОНТЕКСТУ

Савремено образовање тежи интеграцији технологије и иновативних метода у настави, што укључује и екскурзије.

- Употреба технологије: Коришћење апликација, виртуелних тура и интерактивних садржаја обогаћује искуство екскурзија и приближава их интересовањима савремених генерација.
- Одговор на савремене изазове: У ери дигитализације, екскурзије пружају ученицима неопходну равнотежу између виртуелног и реалног света, истовремено подстичући вештине попут критичког размишљања, сналажљивости и сарадње.

12. ПРАКСА У ЕВРОПСКИМ ЗЕМЉАМА

У европским земљама, екскурзије и школе у природи сматрају се саставним делом образовног система. Ево неколико примера:

- Финска: У Финској, која је позната по квалитету свог образовног система, екскурзије се често организују као део интердисциплинарне наставе. Ученици имају прилику да посете шуме, реке и националне паркове, где уче о природи, науци и култури кроз практичан рад.
- Немачка: Немачка се фокусира на образовне екскурзије које обухватају посете музејима, историјским локацијама и индустријским центрима. Ове активности често укључују задатке и пројекте који су унапред планирани у складу са наставним планом.
- Француска: У Француској се школе у природи често организују као вишедневни боравак у руралним областима. Ученици кроз овај програм уче о пољопривреди, екологији и одрживом развоју.
- Шведска: У Шведској, образовни систем подстиче учење у природи кроз програме који укључују пешачење, оријентацију у природи и посматрање живог света. Ови програми доприносе развоју физичких вештина и еколошке свести.
- Словенија: У Словенији су школе у природи обавезне у нижим разредима основне школе. Програм укључује активности као што су истраживање биљног и животињског света, практични радови у природи и спортске активности.
- Хрватска: У Хрватској се екскурзије и школе у природи често организују у оквиру пројеката који наглашавају културно и природно наслеђе земље. Ученици посећују националне паркове попут Плитвичких језера и истражују историјске градове као што су Дубровник и Сплит.
- Црна Гора: Црна Гора организује школе у природи у планинским подручјима и поред обале, где ученици уче о биодиверзитету и културној традицији. Програми укључују и активности као што су планинарење и једрење.
- Северна Македонија: У Северној Македонији екскурзије обухватају посете културним и историјским локалитетима као што су Охрид и Скопље. Активности су често усмерене на упознавање са културним наслеђем и историјом земље.
- Босна и Херцеговина: У Босни и Херцеговини школе у природи и екскурзије су популарне у подручјима као што су Јахорина и Неретва. Ученици уче о природним ресурсима и еколошком значају река, шума и планина.

13. ЗАКЉУЧАК

Екскурзије у савременом образовању представљају више од једноставног одласка ван учионице. Оне су средство за подстицање целовитог развоја ученика, интеграцију теоријског и практичног знања, као и за неговање вредности као што су сарадња, емоционална интелигенција и еколошка свест. Улагање у екскурзије није само улагање у квалитетно образовање, већ и у будућност генерација које ће бити спремне да одговоре на изазове модерног друштва. Екскурзије представљају вредан облик наставе који омогућава ученицима да знање стекну кроз директно искуство и практичну примену. Оне доприносе бољем разумевању наставних садржаја, развоју критичког мишљења и јачању тимског духа. Истраживања показују да учење у природном окружењу оставља дубљи и дуготрајнији траг у памћењу ученика. Упркос све чешћем напуштању екскурзија у школама, важно је препознати њихову улогу у квалитетном образовању и подстицати њихову примену као средства за подстицање радозналости и мотивације код ученика.

ЛИТЕРАТУРА

- Beames, S., Higgins, P., & Nicol, R. (2022). *Learning Outside the Classroom: Theory and Guidelines for Practice*. Routledge.
- Fägerstam, E., & Samuelsson, J. (2022). *Educational Experiences in Natural Environments: Perspectives and Practices*. Palgrave Macmillan
- Waite, S., Passy, R., & Gilchrist, M. (2023). *Outdoor Learning Across the Curriculum: Theory and Practice*. Bloomsbury Academic.
- Гили, Г. А. (1974). Школска књига Загреб: Како се истражује,
- Гуревич, Ж. (1994), Матица српска, Нови Сад : Категорије средњовековне културе,
- Дејковић, М. (2021). *Ванучионичка настава природе и друштва*. Преузето са [Academia](#)
- Ивић, И., Пешикан, А., & Антић, С. (2001). Београд, Институт за психологију: *Активно учење*.
- Матијевић, М., Билић, В. & Опић, С. (2016). Педагогија за учитеље и наставнике. Загреб: Школска књига и Учитељски факултет у Загребу.
- Малинић, Д. (2009). Београд, Институт за педагошка истраживања : *Неуспех у школској клупи*.
- Орлова, М. (2022). Амбијентално учење у школама Србије